

Управління інноваціями

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління інноваціями» складена відповідно до освітньо-професійної програми Менеджмент підприємства підготовки спеціальності 073 «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління інноваційною діяльністю підприємства.

Міждисциплінарні зв'язки: «Менеджмент», «Операційний менеджмент», «Економіка підприємства», «Комунікативний менеджмент», «Управління персоналом».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Управління інноваціями» є: формування системи спеціальних знань у здобувачів вищої освіти з питань управління інноваціями, забезпечення інноваційного розвитку економічних систем, оцінювання їхнього інноваційного потенціалу, обґрунтування та реалізації ефективних управлінських рішень з розвитку економіки на інноваційних засадах.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни «Управління інноваціями»:

– усвідомлення принципів формування й реалізації державної інноваційної політики, основних напрямів вдосконалення інноваційної діяльності в окремих галузях економіки;

– формування у майбутніх фахівців мобільних динамічних систем, що розвиваються в інноваційному менеджменті;

– опанування практичних методів стратегічного управління інноваціями;

– організації, планування, фінансування та оцінювання інноваційної діяльності підприємств.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Менеджмент підприємства» у здобувачів вищої мають бути сформовані наступні компетентності:

загальні:

здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;

здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

навички використання інформаційно-комунікаційних технологій;

здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;

здатність до проведення досліджень на відповідному рівні;

здатність до адаптації та дій у новій ситуації;

здатність генерувати нові ідеї (креативність).

фахові:

здатність визначати та описувати характеристики організації;

здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища;

здатність визначати перспективи розвитку організації;

вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними;

здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту;

здатність діяти соціально відповідально і свідомо;

здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту;

здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації;

здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління;

здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення;

здатність стратегічно мислити, управляти інноваціями та енергетичними потоками

організації;

розуміння основ антикризового управління та вміння управляти організацією в ризикових умовах.

1.4. Програмні результати навчання:

демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства;

демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень;

описувати зміст функціональних сфер діяльності організації;

виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень;

застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації;

демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації;

оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації;

демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним;

виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера;

демонструвати навички стратегічного та інноваційного управління в умовах невизначеності та ризику; ідентифікувати ризики та проявляти навички антикризового управління.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться: 120 годин, 4 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Інноваційний менеджмент – його сутність і теоретичні основи

Сутність і завдання інноваційного менеджменту. Еволюція теоретичних засад інноваційного менеджменту. Класифікація інновацій. Життєвий цикл інновацій. Інновації, розвиток конкуренції та економічне зростання.

Сутність поняття «інновація». Особливості прийняття рішень в управлінні інноваціями. Інновації в теоріях економічного розвитку. Становлення теорії інноватики та її сучасні концепції. Сфера інноваційної діяльності. Основні чинники, що впливають на інноваційну діяльність. Поняття інноваційної інфраструктури та її склад. Притаманні властивості інноваційної інфраструктури.

Тема 2. Державна підтримка інноваційної діяльності

Роль держави у здійсненні інноваційної діяльності суб'єктами ринку. Держава як головний суб'єкт управління інноваційною діяльністю. Особливості підтримки інноваційного розвитку в провідних індустріальних країнах.

Інновації як фактор економічного зростання. Значення інноваційної діяльності для формування сучасної моделі економічного зростання національної економіки України. Ринкові механізми у галузі наукової та науково-технічної діяльності.

Способи державного впливу на ефективність інноваційних процесів. Методи державної підтримки інноваційної діяльності. Вплив державних, приватних і громадських структур. Національна інноваційна система.

Сучасний стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні, особливості інноваційного розвитку в провідних індустріальних країнах.

Тема 3. Функції і об'єкти інноваційного менеджменту

Учасники і етапи управління інноваційною діяльністю. Функції і завдання інноваційного менеджменту.

Сутність понять «інноваційний процес» і «інноваційна діяльність». Особливості фундаментальної наукової діяльності, прикладних науково-дослідних розробок, проектно-конструкторських і науково-технічних робіт, виробничої інноваційної діяльності. Оцінка факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на інноваційну діяльність

організації. Учасники інноваційної діяльності. Завдання управління інноваційною діяльністю. Технологія управління інноваціями. Сфера інноваційної діяльності. Ринковий механізм (ринок новацій, ринок інвестицій, ринок чистої конкуренції нововведень) та інфраструктура інноваційної діяльності.

Тема 4. Технологія, методи і прийоми інноваційного менеджменту

Джерела інноваційних можливостей та особливості прийняття рішень в інноваційному менеджменті. Особливості прийняття рішень в інноваційному менеджменті. Методи прогнозування і генерування інноваційних ідей. Методологія створення продуктових інновацій. Методологічні підходи до створення процесних інновацій. Технологія НДДКР. Сутність, етапи, технологія науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. Стадії розроблення конструкторської документації та етапи виконання робіт. Організація проектування інновації. Організаційна підготовка виробництва інноваційних продуктів. Методи розрахунку бюджету науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. Собівартість науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.

Тема 5. Організаційні форми інноваційної діяльності

Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності. Організаційні структури підтримки інноваційного підприємництва. Організаційні форми інтеграції науки і виробництва

Принципи організації інноваційних процесів за циклом «дослідження - виробництво - дифузія - комерціалізація». Види наукових, проектних та інноваційних організацій. Роль академічного та освітянського секторів. Зміст понять «технопарк», «технополіси», «інкубатор інновацій».

Організація виконання НДДКР і інформаційне забезпечення інноваційних процесів. Організація впровадження й трансферту наукових інновацій. Малий інноваційний бізнес, життєвий цикл і тенденції розвитку. Особливості менеджменту в наукових організаціях і малих інноваційних підприємствах.

Інноваційні венчурні фонди. Роль венчурного бізнесу в розвитку інноваційної діяльності.

Науково-технічне співробітництво. Форми інтеграції науки і виробництва. Конкуренція та кооперація в галузі сучасних інноваційних технологій. Види виробничої та технологічної - кооперації.

Тема 6. Стратегічний аспект управління інноваційним розвитком

Розроблення інноваційної стратегії. Формування інноваційної політики організації. Взаємообумовленість інноваційної стратегії та інноваційної політики організації

Стратегічне управління інноваційним розвитком організації. Стратегія нововведень і їхня класифікація. Взаємозумовленість інноваційної політики та стратегії нововведень організації. Особливості розроблення, впровадження та реалізації стратегії нововведень.

Планування інноваційної діяльності. Продуктово-тематичне, техніко-економічне, оперативно-календарне планування інновацій.

Вплив структури управління на інноваційні можливості організації. Узгодження організаційної структури управління із стратегією нововведень.

Мотиваційний механізм інноваційної діяльності. Форми та методи стимулювання інноваційної діяльності. Організаційно-економічні форми стимулювання інноваційної активності працівників.

Тема 7. Планування інноваційної діяльності

Продуктово-тематичне планування інновацій. Планування програм і заходів оновлення продукції. Планування організаційно-технічного розвитку підприємства. Техніко-економічне планування інноваційної діяльності

Сутність планування інновацій. Система внутрішньо фірмового планування інновацій. Види планування інновацій на підприємстві. Процеси внутрішньо фірмового планування інновацій. Методи внутрішньо фірмового планування інновацій. Прогнозування забезпечення інновацій. Прогнозування соціальних та екологічних ефектів і наслідків інновацій. Роль малого бізнесу як «пілотного виробництва в інноваційному менеджменті».

Тема 8. Вибір організаційних форм управління інноваційною діяльністю

Вплив структури організації на її інноваційні можливості. Інноваційні стратегії та організаційні форми реалізації інновацій. Організаційні форми реалізації інновацій у межах захисної або традиційної стратегії. Організаційні форми реалізації інновацій у межах наступальної стратегії.

Інноваційні підприємства та інфраструктура інноваційної діяльності. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності. Організаційні структури підтримання інноваційного підприємництва. Оперативне управління інноваційною діяльністю. Створення та використання різних організаційних форм проектного управління. Управління персоналом у процесі реалізації інноваційного проекту.

Тема 9. Управління персоналом в інноваційній організації

Особливості і принципи управління персоналом. Режими роботи в інноваційних наукових організаціях. Кадрове планування інноваційної організації. Оплата праці в інноваційній організації. Складові і принцип дії мотиваційного механізму інноваційної діяльності. Форми і методи стимулювання інноваційної діяльності. Стимулювання вищого менеджменту організації до інноваційної діяльності. Організаційно-економічні форми стимулювання інноваційне активної поведінки працівників.

Тема 10. Управління інноваційним проектом

Сутність, основні види інноваційних проектів і особливості управління ними. Життєвий цикл проекту. Управління реалізацією проекту. Контролювання і регулювання розвитку проекту. Організаційні форми управління проектом. Лінійно-програмна форма управління. Координаційне управління. Матрична форма управління.

Проектно-цільове управління. Формування проектною команди і управління її розвитком: головуєчий (менеджер проекту), генератор ідей, організатор, аналітик, комунікатор - добувач інформації, координатор команди, контролер-фінішер, оформлювач рішень. Порядок завершення проекту. Управління проектними ризиками

Інноваційний проект: поняття та основні види. Життєвий цикл інноваційного проекту. Фінансування інноваційного проекту.

Управління реалізацією інноваційних проектів. Ресурсне забезпечення інноваційного проекту. Інформаційне забезпечення. Інвестиційне забезпечення.

Тема 11. Ефективність інноваційної діяльності підприємства

Принципи вимірювання і показники ефективності інноваційної діяльності. Ефективність витрат на інноваційну діяльність. Економічна ефективність впровадження нововведень. Оцінка технічного рівня виробництва і нововведень. Характеристика результатів інноваційної діяльності і вихід на ринок технологій.

Ефективність інноваційної діяльності. Характеристика результатів і ефективність витрат на інноваційну діяльність. Інноваційна діяльність як об'єкт інвестування.

Обґрунтування економічної ефективності інноваційного проекту. Критерії інвестиційної привабливості та оцінки інноваційних проектів. Методи оцінки інноваційних проектів. Аналіз інноваційних проектів в умовах невизначеності. Оцінка впливу невизначеності на ефективність інноваційного проекту. Врахування проектних ризиків в оцінці ефективності інноваційних проектів.

Тема 12. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері

Науково-технічні комунікації. Інформаційне суспільство й нова економіка. Інформаційні потреби основних учасників інноваційного процесу.

Характерні риси і ознаки інформаційного суспільства. Концепція «нової економіки». Порівняння «старої» й нової економіки. Проблеми інформаційного забезпечення інновацій

3. Рекомендовані джерела інформації

1. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, Фенікс, 2008. 440 с.

2. Горемыкин В.А. Лизинг: учебник. 2-е изд. Москва: Инф. изд. дом «Филинь», 2005. 994 с.
3. Завлин П.Н., Казанцев А.К., Миндели Д.Е. Основы инновационного менеджмента. Теория и практика. Минск: Экономика, 2000. 467 с.
4. Збаразька Л.О., Рижиков В.С., Єрфорт І.Ю., Єрфорт О.Ю. Управління проектами. навч. посібник. Київ.: Центр учбової літератури, 2008. 168 с.
5. Инновационный менеджмент: учебник / под ред. С.Д. Ильенковой. М.: ЮНИТИ, 2007. 306 с.
6. Инновационный менеджмент: уч. пособие / под ред. З.П. Румянцевой, Н.А. Саломатина. Москва., 1995. 152 с.
7. Информационные технологии в бизнесе / под ред. М. Желены. Питер: СПб, 2002. 1120 с.
8. Кардаш В.Я., Павленко І.А., Шафалюк О.К. Товарна інноваційна політика: підручник. Київ.: КНЕУ, 2002. 266 с.
9. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2010. 504 с.
10. Макаренко І.П. Інформація і час в еволюційних процесах економічних систем – URL: <http://iee.org.ua/ua/pub/p64>
11. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2011. 295 с.
12. Михайлова Л.І., Турчіна С.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. Ктїв: ЦУЛ, 2007. 248 с.
13. Морозов Ю.П., Гаврилов А.И., Городнов А.Г. Инновационный менеджмент: уч. пособие для ВУЗов. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. 471 с.
14. Основы инновационного менеджмента. Теория и практика: учебник/ Л.С. Барютин и др.; под ред. А.К. Казанцева, Л.Э. Миндели. 2-е изд. Москва: ЗАО «Издательство «Экономика», 2004. 518 с.
15. Павленко І.А., Гончарова Н.П., Швиданенко Г.О. Економіка та організація інноваційної діяльності: навч.-метод. посібник. Київ: КНЕУ, 2002. 150 с.
16. Провайдинг інновацій: підручник / за заг. ред. проф. М.П. Денисенка. Київ: „Видавничий дім „Професіонал”, 2008. 448 с.
17. Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 17.06.2009 № 680-р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80>
18. Стадник В.В., Йохна М.А. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. Київ.: Академвидав, 2006. 464 с.
19. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів: проект. – URL: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920&cat_id=46017&showHidden=1
20. Управление инновационным циклом /под ред. А.Н. Алимова. Киев: Наукова думка, 1993. 190 с.
21. Уткин Э.А., Морозова Н.И., Морозова Г.И. Инновационный менеджмент. научно-практическое издание. Минск.: АКАЛИС, 1996. 208 с.
22. Фахутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: учебник для ВУЗов. Минск: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез»», 1998. 600 с.
23. Черваньов Д.М., Нейкова Л.І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. Київ: Т-во “Знання”, КОО, 1999. 514 с.
24. Чурай Н., Нагорна Р. Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві: підручник. Київ: КОНДОР, 2006. 338 с.
25. Шаборкина Л. Управление проектами как элемент инновационного менеджмента. *Российский экономический журнал*. 1996. №1. С. 27.
26. Шалушкин Н.Н. Основы менеджмента и бизнеса: спецкурс для деловых людей. Київ: МАУП, 1995. 176 с.

27. Шегда А.В. Основы менеджмента. учебное пособие. Киев: Знание, 1998. 512 с.
28. Шовкалюк В. С. Законодавче забезпечення розвитку інноваційної діяльності: стан та проблеми. *Наука та інновації*. 2008. Т. 4. № 5. С. 21–32.
29. Эванс Дж., Берман Б. Маркетинг: / автор предисловия и научный редактор А.А. Горячев. Минск: Экономика, 1990. 350 с.

Укладач: Вороніна В.Л., к.е.н., доцент кафедри менеджменту